

Poznań, 31 stycznia 2023 r.

Dr hab. Anna Żebrowska
UAM, Wydział Neofilologii
Instytut Filologii Wschodniosłowiańskich
Al. Niepodległości 4
61-874 Poznań

OCENA

osiągnięć naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych

dr. Mirosława Jankowiaka

w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk

humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo,

wszczętym przez Radę Naukową Dyscypliny Językoznawstwo

Uniwersytetu im. M. Kopernika w Toruniu

1. Sylwetka Habilitanta

Dr Mirosław Jankowiak jest absolwentem Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie odbył studia w Katedrze Filologii Białoruskiej, wieńcząc je w 2003 roku obroną pracy magisterskiej pt. *Polonizmy w utworze religijnym 1794 r. – Nauki Paraftalne*, którą przygotował pod kierunkiem dr Jadwigi Głuszkowskiej-Babickiej. W tym samym roku uzyskał również tytuł licencjata w zakresie językoznawstwa na Wydziale Filologii Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego na podstawie pracy licencjackiej *Singularia i pluralia tantum w języku polskim i białoruskim* (promotor: dr hab. Elżbieta Wierzbicka). W roku 2004 zakończył w formie absolutorium studiowanie kulturoznawstwa w Studium Europy Wschodniej UW. W latach 2003–2008 Habilitant był związany z Instytutem Sławistyki Polskiej Akademii Nauk jako jego doktorant. Tytuł doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa mgr Mirosław Jankowiak uzyskał w 2008 r. na podstawie rozprawy doktorskiej *Gwary białoruskie na Łotwie w rejonie krastawskim. Studium socjolingwistyczne*. Promotorem pracy była prof. dr hab. Anna Zielińska, a recenzentami prof. dr hab. Iryda Grek-Pabisowa oraz

dr hab. Nina Barszczewska. Na podstawie dysertacji doktorskiej w 2009 roku ukazała się pierwsza monografia autorska dr. M. Jankowiaka, która kilka lat później została przetłumaczona na język białoruski i dwukrotnie wydana (w 2012 i 2015 roku) W latach 2008–2017 Habilitant zajmował stanowisko adiunkta w Instytucie Sławistyki Polskiej Akademii Nauk, pracując w Zespole Badań nad Polszczyzną Północnokresową pod kierownictwem prof. dr hab. Irydy Grek-Pabisowej. Od 2018 do 2022 roku dr M. Jankowiak był pracownikiem Instytutu Słowiańskiego Akademii Nauk Republiki Czeskiej. Jako stypendysta Fellowship im. J.E. Purkyne, przyznawanego przez Akademię Nauk Republiki Czeskiej dla wybitnych młodych badaczy z zagranicy, realizował w Zakładzie Językoznawstwa i Leksykologii projekt pt. *Běloruská nářečí v Lotyšsku jako příklad lexikálního dědictví balto-slovanského pomezí*.

2.1. Ocena osiągnięcia naukowego wynikającego z art. 219, ust. 1, pkt 2a Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce

Jako podlegające ocenie osiągnięcie naukowe dr Mirosław Jankowiak wskazał monografię autorską z tytułem podanym w języku czeskim i polskim *Lexikum běloruských nářečí v Litvě. Jazykové dědictví balto-slovanského pomezí = Leksyka gwar białoruskich na Litwie. Dziedzictwo językowe pogranicza bałtycko-słowiańskiego*. Praha: Slovanský ústav Akademie věd České Republiky, 2022; recenzenci wydawniczy: dr hab. Nina Barszczewska, prof. UW oraz prof. habil. dr Danguolė Mikulėnienė (Instytut Języka Litewskiego w Wilnie). Jest to obszerne opracowanie, liczące 624 s. i składające się z przedmowy w języku czeskim oraz dwóch zasadniczych części: *Leksyka gwar białoruskich na Litwie* i *Słownik*, uzupełnionych aneksem, wykazem wykorzystanej literatury, streszczeniem w języku angielskim, białoruskim i litewskim. Zawartość treściowa książki jest zgodna z jej tytułem.

Dr Jankowiak podjął się analizy jednego z najciekawszych i najbogatszych obszarów do badań lingwistycznych, jakim jest pogranicze białoruskie-litewskie i używana tu leksyka. Słownictwo gwar białoruskich na terytorium współczesnej Białorusi było obiektem zainteresowania wielu badaczy, w rezultacie czego powstały liczne publikacje poświęcone tej tematyce. Znacznie skromniejszy jest dorobek naukowy podejmujący opis współczesnej leksyki gwar białoruskich występujących poza administracyjnymi granicami Białorusi. Zmianę tej wyraźnej dysproporcji w dotychczasowych badaniach gwar białoruskich przynosi przedłożona do oceny monografia. Jest to pierwsza publikacja w dziedzinie językoznawstwa białorutenistycznego, która poddaje gwary białoruskie całościowej analizie, uwzględniając

przy tym uwarunkowania historyczno-społeczne (ss. 55–75), aspekty arealne (ss. 77–110), rolę zapożyczeń w kształtowaniu gwar białoruskich na Litwie (ss. 111–170). Ponadto Autor odnosi własne badania i refleksje do dwóch koncepcji wybitnych polskich badaczy: Leszka Bednarczuka postrzegającego sytuację językową na pograniczu bałtycko-słowiańskim jako dziedzictwo wspólnoty komunikatywnej WKL (ss. 171–175) oraz Elżbiety Smułkowej zajmującej się od szeregu lat konwergencją językową na pograniczach (ss. 175–179). Rozważania teoretyczne zostały uzupełnione informacją słownikową oraz przykładami użycia prezentowanego słownictwa pochodzącego z materiałów zgromadzonych podczas badań terenowych na Litwie. Dr Jankowiak, wytyczając sobie takie zadania, jak: „1. potwierdzenie występowania danych leksemów na terytorium Litwy oraz określenie ich areału, 2. ukazanie, które z grup gwarowych oraz języków (dialektów) wywarły największy wpływ na ukształtowanie białoruskich gwar na Litwie, 3. ukazanie procesów konwergencyjnych w warunkach pograniczności, 4. potwierdzenie (lub odrzucenie) teorii o powstaniu gwar białoruskich na substracie bałtyckim” (s. 25) oraz dokonując kompleksowej analizy współczesnych gwar białoruskich na terytorium Litwy, przygotował i opublikował pierwszą monografię, która w całości została poświęcona gwarom białoruskim na Litwie.

Niewątpliwą zaletą omawianego osiągnięcia jest autentyczny materiał empiryczny zgromadzony zarówno przez jej Autora, jak i innych badaczy pogranicza, a także jego konfrontacja z materiałem archiwalnym oraz istniejącym opisem słownictwa w literaturze przedmiotu. Na potrzeby opracowania dr Jankowiak wykorzystał ponad 126 godzin nagrań, zarejestrowanych w sześciu rejonach (orańskim, solecznickim, wileńskim, trockim, święciańskim i ignalińskim), z których większość (ponad 90 godzin) została przeprowadzona przez Autora samodzielnie. W tym miejscu należy podkreślić i docenić ogromną pracę Habilitanta włożoną zarówno w gromadzenie materiału empirycznego (był zbierany na przestrzeni dziesięciu lat – od 2009 do 2019 (s. 31)), jak i jego opracowanie, które wymagało wielokrotnego przesłuchania, rozpisania, wyekscerpowania odpowiednich leksemów, a następnie przeprowadzenia analizy i, ostatecznie, przygotowania tak obszernej publikacji, jaką jest omawiana książka.

Osobną, nie mniej istotną kwestią, staje się wybór metodologii badawczej. Ze względu na kompleksowy charakter monografii Autor zastosował kilku metod: 1. wywiadu terenowego służącego gromadzeniu materiału, 2. analizy lingwistycznej materiału, 3. analizy ilościowej z elementami statystyki, 4. analizy jakościowej słownictwa z wykorzystaniem teorii kontaktów językowych (ss. 25–31). Podjęte metody wydają się być właściwie dobrane

i optymalne do postawionych celów. Zwłaszcza że tradycyjne metody dialektologiczne zostały wzbogacone elementami badań ilościowych oraz statystyki, co pozwoliło ukazać leksykę z uwzględnieniem kategorii gwarowych, kręgów tematycznych oraz zapożyczeń. Analiza statystyczna stanowi cenne uzupełnienie analitycznych rozważań oraz ich podsumowującą ilustrację. Zamieszczone na końcu poszczególnych rozdziałów / podrozdziałów tabele (zob. rozdziały *Leksyka gwarowa* (ss. 77–110) i *Zapożyczenia* (ss. 111–169)) dają czytelnikowi obraz korelacji części mowy z poszczególnymi grupami tematycznymi wyodrębnionymi w badanych rejonach na Litwie. Podejmując na początku monografii zadanie przedstawienia stanu badań nad złożoną problematyką pogranicza białorusko-litewskiego, Habilitant omawia najważniejszą literaturę przedmiotu, która, jak można było się spodziewać, jest bardzo obszerna. Dlatego, jak zaznacza Autor (s. 43), słusznie rezygnuje z jej szerokiej prezentacji na stronach monografii, ograniczając się do wybranych pozycji i w syntetycznej formie przedstawiając najważniejsze prace. Jako jedno z pierwszych wybrzmiewa nazwisko Joachima Karskiego – pierwszego lingwisty, który wytyczył zasięg gwar białoruskich na badanym obszarze. Sporo miejsca w swoich rozważaniach Habilitant poświęca badaniom Haliny Turskiej – wybitnej badaczki analizującej wpływy białoruskie w polszczyźnie wileńskiej, a także publikacjom innych naukowców zajmujących się podobną problematyką, w tym Walerego Czekmana, Mikołaja Sawicza, Elżbiety Smułkowej i wielu innych. Oprócz tego porusza tematykę badań nad współczesnym językiem białoruskim na Litwie, wskazując jako najważniejsze opracowania dwie monografie Lileji Plyhaŭki oraz szereg jej artykułów o języku białoruskim na Litwie. Pozytywnie należy ocenić decyzję dr. Jankowiaka, dotyczącą osobnego omówienia publikacji, które ukazują leksykę gwar białoruskich w różnych ujęciach, m. in. z punktu widzenia grup tematycznych, lingwistyki arealnej czy zapożyczeń. Przy omawianiu wybranych prac poświęconych polszczyźnie na pograniczu białorusko-litewskim w ocenie piszącej te słowa zabrakło publikacji, które mogłyby dokładniej przedstawić analizę leksyki gwarowej na badanym obszarze. Jedną z takich pozycji jest praca pod red. Janusza Riegera *Słownictwo polszczyzny gwarowej na Brasławszczyźnie* (2014, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Sub Lupa, Wydział „Artes Liberales” UW). Zresztą jest to praca wymieniona wśród innych pozycji słownikowych w spisie literatury (s. 584). Sięgnięcie do tego słownika jest o tyle istotne, iż uwzględnia on materiał z całego powiatu brasławskiego, a więc również i tej jego części, która obecnie znajduje się po stronie litewskiej. Należy również zauważyć, iż wspomniany słownik dokumentuje nie tylko osobliwości leksykalne miejscowych gwar polskich, ale także skalę zapożyczeń białoruskich, litewskich czy rosyjskich. Możliwe, że uwzględnienie tej

pozycji wpłynęłoby na kierunek niektórych rozważań w dalszej części przedłożonego osiągnięcia naukowego.

Wszystkie omówione dotychczas elementy książki dr. Jankowiaka – struktura monografii; cele i metody badań; charakterystyka materiału źródłowego, zapisu wyrazów i cytatów gwarowych; omówienie literatury przedmiotu – znalazły swoje miejsce w ***I Części Rozdziału I*** pt. *Wstęp*. Istotnym uzupełnieniem tej przemyślanej i logicznie skonstruowanej treści jest podrozdział *Terminy zastosowane w pracy*. W tej części Habilitant odnosi się do najistotniejszych kwestii terminologicznych, omawiając takie pojęcia, jak: *zapożyczenia, interferencja, konwergencja, przełączanie/ mieszanie kodów, mowa prosta*. W moim przekonaniu, warto byłoby je wzbogacić opisem innych, nie mniej istotnych terminów niż omówione. Po pierwsze, wyjaśnić czytelnikowi, co Autor rozumie pod określeniami *pasy, strefy* i *grupy gwarowe*. Co prawda w kolejnych podrozdziałach omawianej części odnajdujemy opis ich zasięgu oraz charakterystykę poszczególnych areałów (o podziałach na *pasy (masywy) dialektalne* i *strefy wytypowanych przez białoruskich lingwistów* mowa jest dopiero na ss. 114–116), jednak wybrzmiewają one już na wstępie, a brak ich definicji może utrudnić odbiór tekstu, zwłaszcza dla językoznawców, którzy zajmują się tematyką odległą od przedmiotu badań białorutenistów. Chciałabym zauważyć, iż doskonale wyjaśnione zostały one we współautorskiej monografii dr. M. Jankowiaka *Dialektologia białoruska* (Jankowiak, Barszczewska 2012). Zakładając jednak, iż opiniowana publikacja jest dziełem odrębnym, a nie kontynuacją wcześniejszych prac, zasadne byłoby ich uwzględnienie. Kolejnymi terminami wymagającymi, w mojej ocenie, doprecyzowania są pojęcia *polszczyzna północno-kresowa, polszczyzna kresowa, polszczyzna wileńska, polszczyzna litewska*. Autor stosuje je naprzemiennie (np. „każdy z rozmówców posługiwał się również polszczyzną kresową” (s. 32), „we wszystkich tych miejscowościach (...) dominuje polszczyzna północnokresowa” (s. 33), „są to osoby dwujęzyczne (na co dzień posługujący się także polszczyzną wileńską) lub trójjęzyczne (gwara białoruska, polszczyzna litewska i język litewski) (s. 69)), nie wiadomo jednak, czy rozumienie ich jest tożsame, czy kryje się pod nimi różnicowanie. Wzięcie pod uwagę wymienionych aspektów teoretycznych mogłoby się przyczynić do szerszego zainteresowania badaczy ocenianą publikacją.

W ***Rozdziale II*** badacz koncentruje się na uwarunkowaniach społeczno-historycznych. Ta część monografii składa się z dwóch podrozdziałów. W pierwszym Autor omawia procesy migracyjne Słowian i Bałtów w kontekście gwar białoruskich; określa zasięg osadnictwa bałtyckiego oraz zasięg gwar białoruskich, nawiązując do północno-wschodniego

i południowo-zachodniego dialektu języka białoruskiego, gwar środkowobiałoruskich oraz północno-zachodniej strefy dialektalnej. W drugim podrozdziale dr Jankowiak zwraca uwagę na socjolingwistyczne i prawne aspekty funkcjonowania gwar białoruskich na terytorium Litwy. Porusza przy tym nie tylko sytuację współczesnych gwar białoruskich, ale rozpatruje je w kontekście kontaktów z językami ogólnymi (polskim, litewskim, rosyjskim) oraz ich odmianami gwarowymi (polszczyznę północnokresową, gwarami litewskimi, gwarą staroobrzędowców). Prezentacja materiału w tym rozdziale pokazuje dobrą orientację w poruszanej problematyce oraz znajomość badań prowadzonych przez specjalistów różnych dyscyplin (nie tylko językoznawców, ale również historyków, archeologów i etnografów). Szkoda tylko, że w rozważaniach Habilitanta zabrakło odsyłaczy do wcześniejszej pracy – wspomnianej już *Dialektologii białoruskiej*, w której odnajdujemy nie tylko podobny rozdział, ale i informację (np. informacja ze ss. 55–56 omawianego osiągnięcia w dużym stopniu jest zbieżna z danymi zamieszczonymi w *Dialektologii białoruskiej* na ss. 33–34 czy por. s. 61 pierwszej książki i ss. 40, 43 drugiej). Takich przykładów można przytoczyć więcej i nie ma w tym nic nadzwyczajnego, bowiem dla logicznej konstrukcji treści opis procesów migracyjnych, jak i wchodzących w kontakty języków na badanym obszarze jest niezbędny. Należało tylko wskazać źródło podobnych rozważań.

Dwa kolejne rozdziały I Części – Rozdział III i Rozdział IV – zostały poświęcone słownictwu gwarowemu. W mojej ocenie to właśnie one (wraz z częścią słownikową) stanowią zasadniczą wartość monografii. Na początku **Rozdziału III** dr Mirosław Jankowiak omawia leksykę charakterystyczną dla poszczególnych areałów (obszaru Litwy, strefy pogranicznej, północno-zachodniej strefy dialektalnej, zachodniej strefy dialektalnej, dialektu południowo-zachodniego, grodzieńsko-baranowickiej grupy gwar, gwarśrodkowobiałoruskich, dialektu północno-wschodniego, północnej grupy gwar dialektu północno-wschodniego oraz połockiej grupy gwar dialektu północno-wschodniego). Jest to słuszny wybór obszarów, ponieważ, jak podkreśla Habilitant, „narzecza białoruskie, funkcjonujące na obszarze współczesnej Litwy nie obejmują tylko jednej wybranej grupy gwarowej” (s.77), a stanowią przedłużenie dwóch najważniejszych dialektów białoruskich oraz gwar środkowobiałoruskich. Po określeniu geograficznej przynależności leksemów (opierając się na informacjach pochodzących z atlasów autorstwa białoruskich badaczy – *Dialektologicznego atlasu języka białoruskiego* oraz *Leksykalnego atlasu białoruskich gwar ludowych*, a także z wybranych słowników tematycznych) Autor wytypował 9 kręgów tematycznych: 1. meteorologia, ukształtowanie terenu, czas; 2. świat roślin; 3. świat zwierząt;

4. gospodarka wiejska; 5. człowiek; 6. warunki życia; 7. kultura ludowa i duchowa; 8. państwo, gospodarka, administracja, edukacja, miasto; 9. pozostała leksyka (s. 79). W ostatnim dziale znalazły się wyrazy trudne do zakwalifikowania do jednego z wyróżnionych wcześniej kręgów tematycznych. Opis słownictwa charakterystycznego dla określonych obszarów cechuje klarowność i przemyślana struktura, co niewątpliwie ułatwia odbiór i zrozumienie tekstu. Każdy podrozdział tego rozdziału podsumowuje zestawienie ilościowe (liczbowe i procentowe) ukazujące tematyczne kategorie leksemów z ich odniesieniem do poszczególnych części mowy. Uwzględnione zostały również zapożyczenia, które Autor omówił w następnym rozdziale I Części ocenianej publikacji. Zanim jednak przejdę do jej charakterystyki, chciałabym zwrócić uwagę na jedną rzecz. Na 79 s. monografii dr. Mirosława Jankowiaka czytamy: „Charakterystykę leksyki gwar białoruskich rozpoczynam od słownictwa, które występuje t y l k o [wyróżnienie moje – AŻ] na obszarze Litwy”. Dalej są podane słowniki, z których zostały wyekscerpowane analizowane wyrazy (najnowszy z 2010 roku) i bardzo słuszne stwierdzenie, iż kolejne ekspedycje badawcze mogą potwierdzić ich występowanie również po białoruskiej stronie granicy. Zginął tu niestety z pola widzenia badacza *Słownik brasławski* pod redakcją Elżbiety Smułkowej (*Brasławszczyzna. Pamięć i współczesność, t. II, Słownictwo dwujęzycznych mieszkańców rejonu*, Warszawa 2009), który zawiera imponujący zbiór leksemów tego obszaru graniczącego z Litwą i Łotwą. Prowadząc też własne badania terenowe w Komarowszczyźnie (strefa pograniczna po stronie białoruskiej, północno-zachodnia Białoruś) spotkałam się z wieloma wyrazami zarezerwowanymi w książce dr. Jankowiaka „tylko” dla obszaru litewskiego: *adchadzić, apśniahaŭšy, nahnać, puścić, siarpok, zimnavata, aduvančyk, chvojny, čaromcha, lipa, dziubać, bachurčyki, rahulka, hlina, uhnojeny, abajści, apachavać, časannie, česany, kopačka, štukar, bryčka, upražka, zad* i inne. Wyrazy te w Komarowszczyźnie mają takie same znaczenia, które przedstawia Autor na obszarze Litwy, i są one charakterystyczne przede wszystkim dla mowy najstarszej generacji mieszkańców.

W **IV Rozdziale** prezentowana leksyka – zapożyczenia z języków bałtyckich, języka polskiego, rosyjskiego, niemieckiego i in. – została odniesiona do tych samych kręgów tematycznych, co leksyka gwarowa. Wierność założonemu wcześniej schematowi jest niewątpliwą zaletą Autora, który wzorem poprzednich rozdziałów przejrzysto i logicznie wyjaśnia cele i zamierzenia swoich działań. Po lakonicznym, ale klarownym omówieniu etymologii zapożyczeń oraz ich klasyfikacji dr Jankowiak przechodzi do poszczególnych grup wyrazów zapożyczonych, podsumowując rozważania każdego z podrozdziałów tabelą

z liczbą zapożyczeń (bałtyzmów, polonizmów, rusycyzmów i in.) oraz podziałem na kręgi tematyczne i części mowy. Przy analizie zapożyczeń dr Jankowiak stosuje podejście leksykalistyczne, uwzględniając przy tym wiele czynników pozwalających zakwalifikować dany wyraz jako zapożyczenie z konkretnego języka („kwalifikacje normatywne, trwałość w danej gwarze (języku), stopień rozpowszechnienia, częstotliwość użycia, przynależność leksyki do konkretnych kręgów tematycznych oraz w jakim tekście słowo wystąpiło” (s. 114)). Każdy podrozdział w omawianym rozdziale rozpoczyna przedstawienie sposobu przyporządkowania leksemów do konkretnej grupy wyrazów zapożyczonych (bałtyzmów, polonizmów, rusycyzmów i in.). Następnie Habilitant odnosi je do konkretnej strefy dialektalnej jako przykładu kontaktów językowych, podaje typy adaptacji zapożyczeń (fonetycznej, fleksyjnej, słowotwórczej i semantycznej) oraz grupuje wyekscerpowany materiał według zaprezentowanych wcześniej kręgów tematycznych. Najliczniejszą grupę, jak dowodzą badania, stanowią polonizmy i wyrazy zapożyczone za pośrednictwem języka polskiego (968 jednostek leksykalnych), natomiast najmniejszą grupę wśród bezpośrednich zapożyczeń stanowią rusycyzmy – 178 wyrazów. Pomimo tego, iż Autor uznaje tę liczbę za „dość znaczną” (s. 150), powstaje wątpliwość, czy tak rzeczywiście jest. Biorąc pod uwagę długi okres wpływów rosyjskich na Litwie, kontakty językowe chociażby z rosyjskojęzyczną ludnością z Białorusi Zachodniej, która w celach edukacyjnych lub zarobkowych emigrowała do sąsiedniej Litwy, możliwość odbioru telewizji rosyjskiej itp., można przypuszczać, że rusycyzmów jest znacznie więcej. Możliwe, że przyczyną takiego stanu jest wiek respondentów – większość z nich urodzona w drugiej połowie lat 20. – na początku 40., najstarszy rozmówca w roku prowadzenia wywiadu (2014) miał 96 lat, a najmłodszy – 46. Przy tym respondentów urodzonych pomiędzy rokiem 1950 a 1968 jest zaledwie 8 osób. Można zatem przypuszczać, że najprawdopodobniej większa liczba rozmówców młodszych (np. ur. w latach 50. – 60.) mogłaby dać inne rezultaty badań. Właśnie analizy gwary białoruskiej występującej w języku respondentów tego przedziału wiekowego zabrakło wśród omawianej leksyki.

Pozostając przy rozmówcach, chciałabym nawiązać do *Spisu informatorów* zamieszczonego w *Aneksie* publikacji. Autor podaje dość szczegółowe dane dotyczące urodzenia respondenta, wyznania, deklarowanej tożsamości, edukacji oraz jego preferencji językowych. Sądzę natomiast, że oceniana monografia znacznie bardziej zyskałaby, gdyby Autor załączył krótką socjolingwistyczną charakterystykę badanych rejonów. Pozwoliłoby

to nie tylko zobaczyć wpływ warunków zewnętrznych na kształtowanie i rozwój gwar białoruskich na badanym obszarze, ale też lepiej zrozumieć mechanizmy ich funkcjonowania.

Ostatni – **V Rozdział** I Części – stanowią rozważania teoretyczne dotyczące leksykalnego dziedzictwa pogranicza bałtycko-słowiańskiego, w których dr Mirosław Jankowiak nawiązuje do koncepcji wspólnoty komunikatywnej WKL szczegółowo opisanej przez Leszka Bednarczuka (*Językowy obraz Wielkiego Księstwa Litewskiego. Millennium Lithuaniae MIX – MMIX*, Kraków 2010) oraz koncepcji mowy pogranicza wielokrotnie poruszanej w pracach Elżbiety Smułkowej (np. *Brasławszczyzna. Pamięć i współczesność, t. I: Historia regionu. Charakterystyk socjolingwistyczna. Świadectwo mieszkańców*, Warszawa 2011), a także opracowaniach innych badaczy (np. Justyny Straczuk (*Cmentarz i stół. Pogranicze prawosławno-katolickie w Polsce i na Białorusi*, Wrocław 2006) czy Anny Zielińskiej (*Mowa pogranicza. Studium o językach i tożsamościach w regionie lubuskim*, Warszawa 2013)). Podsumowując swoje refleksje na ten temat, Habilitant zaznacza, iż przeprowadzone przez Niego badania nad gwarą białoruską na Litwie potwierdzają ogólne hipotezy przywołanych koncepcji. Konwergencja językowa według dr. Mirosława Jankowiaka odbywa się, zarówno dawniej, jak i współcześnie, na wielu płaszczyznach i jest uzależniona od uwarunkowań pozajęzykowych. Omawiany rozdział wieńczę rozważania na temat wspólnej leksyki dla gwar białoruskich, litewskich i łotewskich oraz polszczyzny północnokresowej, które zostały poparte przykładami zaczerpniętymi z analizowanego materiału gwarowego. Na koniec Autor zastanawia się nad losami gwary białoruskiej, która, jak stwierdza w **Zakończeniu** monografii: „odchodzi do historii wraz ze śmiercią najstarszego pokolenia mieszkańców” (s. 191). Chciałoby się wierzyć, że nie zaniknie, a jedynie dozna transformacji, jak to ma miejsce np. w Komarowszczyźnie – po drugiej stronie pogranicza białorusko-polsko-litewskiego.

Cześć II ocenianej monografii stanowi **Słownik** liczący 285 stron, podzielony na leksykę gwarową charakterystyczną dla poszczególnych areałów (obszaru Litwy, strefy pogranicznej, północno-zachodniej strefy dialektalnej i in.) oraz zapożyczenia. Zarówno w pierwszym (*Leksyka gwarowa*), jak i drugim rozdziale (*Zapożyczenia*) leksyka została przedstawiona z podziałem na kręgi tematyczne. Prezentacja haseł słownikowych jest zgodna z założeniami Autora przedstawionymi w części wstępnej monografii (s. 22, ss. 38–39) oraz z przyjętym schematem analizy. **Słownik** tworzy znacząca liczba wyekscerpowanych leksemów, których znaczenie zostało skonfrontowane z innymi źródłami leksykograficznymi (np. *Słownikiem białoruskich gwar północno-zachodniej Białorusi*, *Słownikiem*

etymologicznym języka białoruskiego, Słownikiem polonizmów w języku litewskim, Słownikiem języka polskiego, Słownikiem etymologicznym języka polskiego, Słownikiem języka rosyjskiego i wieloma innymi). Leksyka gwarowa oraz leksemy zapożyczone z języków bałtyckich i polskiego omawiane są przeważnie w odniesieniu do kilku słowników (białoruskich, litewskich i polskich). Natomiast rusycyzmy głównie konfrontowane są z czterotomowym *Słownikiem języka rosyjskiego* pod red. A.P. Jewnieńjewa (1981-1984). Tu zasadne byłoby uwzględnienie innych opracowań, np. czterotomowego *Słownika języka rosyjskiego* W.I. Dala, *Słownika języka rosyjskiego* S.I. Ożegowa, a także wymienionego przez Autora w spisie literatury kilkudziesięciotomowego *Słownika rosyjskich gwar ludowych* czy *Pskowskiego słownika regionalnego z danymi historycznymi*. Ostatnią już kwestią w ocenianej części II monografii, do której chciałabym się odnieść, są przykłady funkcjonowania wybranych jednostek leksykalnych. Biorąc pod uwagę własne eksploracje dialektologiczne Autora, jak i innych badaczy, na których dr Jankowiak powoływał się w swojej monografii, oczekiwałoby się więcej ilustracji tekstowych pokazujących, w jaki sposób wybrane leksemy funkcjonują w obrębie konkretnego areału. Z pewnością zarówno konteksty użyć jak i dołączenie do *Aneksu* wybranych tekstów/ fragmentów gwary białoruskiej wzbogaciłyby przedłożoną do oceny publikację.

Mimo różnych refleksji polemicznych monografia dr. Mirosława Jankowiaka jest opracowaniem przygotowanym na podstawie solidnej bazy materiałowej, merytorycznie wartościowym, warsztatowo dojrzałym, opartym na wieloletnim doświadczeniu Autora w prowadzeniu badań terenowych. Wszelkie wątpliwości zasygnalizowane wcześniej mogą zostać podjęte w innych opracowaniach Habilitanta. Można tylko spodziewać się, że tak licznie zgromadzony przez dr. Jankowiaka materiał zostanie opublikowany (lub umieszczony w wolnym dostępie) oraz poddany szerszej analizie lingwistycznej.

2. 2. Ocena dotychczasowego dorobku i istotnej aktywności naukowej Habilitanta

Jednym z najistotniejszych kryteriów oceny dorobku Habilitanta jest aktywność naukowa. W tym wypadku swoją ocenę skupię na ocenie dorobku powstałego po obronie pracy doktorskiej – od 2008 roku. Na aktywność naukową składa się szereg przedsięwzięć, w tym prezentacja swoich badań w postaci publikacji naukowych, recenzji; udział w konferencjach, sympozjach, spotkaniach naukowych na szczeblu krajowym i zagranicznym. Obejmuje również członkostwo w komitetach i radach naukowych

czasopism, współpracę międzynarodową, odbyte staże, realizację projektów badawczych (krajowych i zagranicznych), udział w pracach zespołów badawczych.

W okresie po obronie pracy doktorskiej dr Mirosław Jankowiak opublikował, zgodnie z podanym wykazem, 3 monografie autorskie, z których jedna została przetłumaczona na język białoruski i dwukrotnie wydana; 1 monografię współautorską; 1 słownik gwarowy we współautorstwie. Oprócz tego w dorobku Habilitanta znajduje się szereg prac w języku polskim, białoruskim, rosyjskim i angielskim: 18 rozdziałów w monografiach naukowych (w tym 13 językoznawczych), 43 artykuły w czasopismach naukowych (w tym 26 językoznawczych), a także artykuły w zbiorach pokonferencyjnych, recenzje, sprawozdania i in. – 26 pozycji (językoznawczych – 10). Publikacje te nie ograniczały się tylko do polskich wydawnictw, ale były publikowane zagranicą – w Czechach, Federacji Rosyjskiej, Niemczech, Norwegii, Białorusi, Litwie, Łotwie. Warto podkreślić, iż 13 tekstów autorstwa dr. Jankowiaka zostało wydrukowanych w czasopismach z listy SCOPUS.

Zakres tematyczny poruszanych przez Habilitanta zagadnień naukowych jest szeroki. Dotyczą one dialektologii białoruskiej, w tym funkcjonowania gwar białoruskich na pograniczach Białorusi i poza jej granicami (w Polsce, Litwie, Łotwie oraz Federacji Rosyjskiej), a także ich socjolingwistycznych uwarunkowań. Za pracę o charakterze dialektologicznym można uznać na przykład monografię *Dialektologia białoruska* przygotowaną we współautorstwie z Niną Barszczewską (Warszawa 2012), podejmującą m.in. problematykę podziału gwar białoruskich; procesów migracyjnych Słowian i Bałtów; historii badań nad gwarami białoruskimi nie tylko na obszarze Białorusi, ale i poza jej granicami; nowych tendencji oraz znaczenia dialektów w rozwoju współczesnego języka białoruskiego.

W pracach o tematyce lingwistycznej dr Jankowiak dużo uwagi poświęca zagadnieniom pogranicza białorusko-łotewskiego (*Тапонімы на беларуска-латвійскім памежжы як адлюстраванне гістарычна-этнічных кантактаў*, Мінск 2022; *Belarusian language and dialects in Latvia: history, present day, perspectives*, „Linguistica Lettica” 28, 2020; *Bałtyzmy leksykalne w gwarach białoruskich na Łotwie*, Warszawa 2017), białorusko-litewskiego (*Współczesne gwary białoruskie na Litwie (rejon wileński)*, „Slavistica Vilnensis” 66 (1), 2021; *Współczesne gwary białoruskie na Litwie (rejon solecznicki)*, „Slavistica Vilnensis” 66 (2), 2020; *Polonizmy leksykalne w gwarach białoruskich na Litwie (rejon orański)*, „LingVaria” XIII, 2018) oraz białorusko-rosyjskiego

(*Współczesne gwary białoruskie na południowej Pskowszczyźnie. Rejon newelski*, „Slavia. Časopis pro slovanskou filologii” 2, 2015; *Gwary białoruskie na zachodniej Smoleńszczyźnie – dzieje agonii*, „Slavia. Časopis pro slovanskou filologii” 82, nr 3, 2013). Wymieniając publikacje o tej tematyce, nie sposób pominąć jednej z pierwszych monografii Habilitanta, opublikowanej na podstawie rozprawy doktorskiej (*Gwary białoruskie na Łotwie w rejonie krasławskim. Studium socjolingwistyczne* (Warszawa 2009). To właśnie ona, o czym już wspominałam wyżej, została przetłumaczona na język białoruski i dwukrotnie wydana (Беласток-Вільня 2012 i Смаленск 2015). Drugą pozycją charakteryzującą narzecza białoruskie na Łotwie jest monografia z 2018 roku *Współczesne gwary białoruskie na Łotwie. Charakterystyka. Wybór tekstów* (Praga). Obejmuje ona nie tylko cały obszar funkcjonowania gwar białoruskich wraz z podaniem ich klasyfikacji oraz przynależności arealnej; uwzględnia opis cech fonetycznych, morfologicznych, składniowych i leksykalnych, ale i zawiera wybór tekstów, stanowiących cenne źródło zarówno dla lingwistów, jak i specjalistów innych dyscyplin. Warto podkreślić, iż w przygotowaniu do druku znajduje się jeszcze jedna monografia o leksyce gwar białoruskich na Łotwie, w której wyniki badań z obszaru łotewskiego zostaną skonfrontowane z rezultatami badań na Litwie, z którymi możemy się zapoznać, studiując główne osiągnięcia habilitacyjne podane przez dr. Jankowiaka.

W dorobku Habilitanta ważne miejsce zajmują prace o charakterze socjolingwistycznym. Przykładem takiej publikacji jest wspomniana wyżej monografia o gwarach białoruskich na Łotwie w rejonie krasławskim czy szereg artykułów poświęconych tej tematyce, m.in. *Belorussian Minority in the Krāslava Area in Latvia. Language in the Domain of Religion* („Linguistica Lettica” 20, Rīga 2012), *Wielojęzyczność i wielokulturowość Łatgalii w aspekcie społecznym i historycznym* (Bydgoszcz 2010) oraz inne pozycje naukowe wymienione w wykazie prac Habilitanta. W swoich rozważaniach dr Jankowiak wielokrotnie porusza również problematykę tożsamości narodowej Białorusinów na Łotwie, Litwie, w Polsce, a także Polaków na dawnych Kresach Wschodnich.

Cześć artykułów dr. Jankowiaka nawiązuje do badań polszczyzny północnokresowej na terytorium Białorusi, Litwy, Łotwy oraz Federacji Rosyjskiej (*Słownik mówionej polszczyzny północnokresowej* pod red. I. Grek-Pabisowej, Warszawa; *Relikty polszczyzny północnokresowej na rubieżach dawnej Rzeczypospolitej (południowe ziemie obwodu pskowskiego)*, Cz. I i Cz. II („LingVaria, 2019). Jednak prace naukowe dotyczące polszczyzny północnokresowej ukierunkowane są głównie na ukazywanie polskich wpływów na leksykę

gwar białoruskich. Większość rozważań w obrębie wspomnianego zagadnienia poświęcona jest leksykalnym wpływom polszczyzny na narzecza białoruskie, na przykład *Polonizmy leksykalne w gwarach białoruskich północno-wschodniej Polski* (Ostrava 2020), *Zakres i zróżnicowanie leksykalnych wpływów polskich we współczesnych gwarach białoruskich na pograniczach (Podlasie – Wileńszczyzna – Łatgalia – Pskowszczyzna)* („Z Polskich Studiów Sławistycznych” seria 13, t. 2, 2018), *Polonizmy w gwarach białoruskich na Łotwie* (Warszawa 2017) i inne.

Często przedmiotem badań stają się wzajemne kontakty języków słowiańskich oraz polsko-białoruskie związki językowe i literackie. Odwołując się do dorobku Habilitanta, w pierwszej kolejności należy wymienić następujące monografie wieloautorskie, w których dr Jankowiak był jednym z redaktorów. Pierwsza z nich – *Slovanské dialekty v jazyjovém kontaktu. Nářeční lexikum v pomezních oblastech v minulosti a současnosti* (Praga 2020) – została poświęcona najnowszym badaniom nad leksyką gwarową na pograniczach. Druga – *Беларуска-польскія культурна-моўныя ўзаемадачынненні. Ад гісторыі да сучаснасці/ Białorusko-polskie stosunki kulturowo-językowe. Historia i współczesność* (Mińsk – Warszawa 2016) porusza rozmaite aspekty językowych, kulturowych i literackich związków polsko-białoruskich na przestrzeni dziejów i współcześnie. Istotne miejsce w zainteresowaniach Habilitanta zajmuje również zagadnienie języków i dialektów bałtyckich oraz bałtycko-słowiańskich kontaktów językowych. Problematykę tę podejmuje w artykułach publikowanych w czasopismach krajowych (np. „Acta Baltico-Slavica”, „Acta Albaruthenica”, „Zeszyty Łużyckie”) i zagranicznych (np. „Linguistica Lettica”, „Беларуская лінгвістыка”).

W dorobku dr. Mirosława Jankowiaka nie brak również innej tematyki. Jest On autorem szeregu artykułów poświęconych ogólnym zagadnieniom językoznawstwa białoruskiego, w których omawiał historyczną i współczesną sytuację języka białoruskiego, jego odmianę potoczną i literacką oraz wybrane aspekty lingwistyczne (np. akanie/ jąkanie czy ciekanie/ dziekanie). Zainteresowania Habilitanta są dość rozległe. Obejmują różnorodne zagadnienia szczegółowe z zakresu dialektologii białoruskiej i słowiańskiej, a także bałtyckiej, socjolingwistyki, teorii kontaktów językowych, historii, polityki. Bliska jest również dr. Jankowiakowi problematyka regionalna. Jest on autorem 11 tekstów poświęconych dziejom rodzinnego Legionowa i powiatu legionowskiego. Powstały one na podstawie dokumentów archiwalnych i zostały opublikowane w „Roczniku Legionowskim”. Oprócz tego Habilitant jest autorem kilku artykułów pokonferencyjnych,

biogramów, sprawozdań oraz 15 recenzji. Napisanie ich, zwłaszcza tych ostatnich, wymaga zaangażowania nie tylko czasowego, ale i merytorycznego, którym dr Jankowiak, działając na różnych płaszczyznach naukowych (i nie tylko), niewątpliwie się wykazał.

Publikacje naukowe dr. Mirosława Jankowiaka charakteryzuje dobra korelacja pomiędzy prezentowaną częścią egzemplifikacyjną a wysuwanymi w toku analizy wnioskami. Każdy artykuł ma przemyślaną i logiczną strukturę. Świadczy to o docieklivosti i dojrzałym podejściu do materiału badawczego. Przejrzystość tekstów sprawia, iż czytelnik z przyjemnością sięga po lekturę i nie gubi się w nadmiarze podawanych informacji.

Wykaz publikacji Habilitanta budzi uznanie. Większość prac została przygotowana samodzielnie, a przy publikacjach współautorskich zawsze jest podany udział procentowy. Ogromną zaletą większości prac dr. Jankowiaka jest materiał badawczy – zgromadzony przez Habilitanta (na Łotwie ok. 300h, na Litwie ok. 100h, w Polsce ok. 100h, w Rosji ok. 20h), a następnie odpowiednio opracowany i opisany. W niektórych artykułach można by oczekiwać dokładniejszego opisu poruszanej problematyki czy odsyłać do wcześniejszych prac, nie umniejsza to jednak znaczenia badań, jak i wkładu naukowego, jaki wniósł dr Mirosław Jankowiak do dorobku polskiej białorutenistyki.

Habilitant po uzyskaniu stopnia doktora (na przestrzeni 14 lat) występował z referatami na 56 krajowych i międzynarodowych konferencjach. Należy podkreślić, iż były to wystąpienia w wielu ośrodkach krajowych: Białystok, Bydgoszcz, Kraków, Lublin, Olsztyn, Warszawa, jak również zagranicznych: Białoruś (Mińsk), Czechy (Ostrawa-Bohumín, Praga), Litwa (Kowno, Wilno), Łotwa (Dyneburg, Ryga), Niemcy (Budziszyn, Hamburg, Giessen, Moguncja), Rosja (Moskwa, Noweł, Perm, Sankt-Petersburg), Serbia (Belgrad), Szwajcaria (Zurich), Ukraina (Kijów). Ponadto dr Jankowiak wygłosił szereg wykładów w wielu ośrodkach w Polsce (Uniwersytet Jagielloński w Krakowie; Uniwersytet w Białymstoku, Uniwersytet Warszawski), jak i poza jej granicami (w tym Narodowa Akademia Nauk Białorusi; Białoruski Uniwersytet Państwowy w Mińsku, Białoruś; Uniwersytet Łotewski w Rydze, Łotwa; Södertörns University, Szwecja). O aktywnym zaangażowaniu dr. Mirosława Jankowiaka w życie naukowe świadczy również organizowanie bądź współorganizowanie 8 konferencji naukowych – Habilitant był organizatorem w latach 2009–2014 sześciu edycji Konferencji doktorantów Instytutu Sławistyki PAN oraz jednej w Instytucie Słowiańskim Akademii Nauk Republiki Czeskiej na temat *Nařeční lexikum v pomezních oblastech. Historie, současnost, perspektivy* (Praga, 2019)), a także był jednej współorganizatorem (*Беларуска-польскія культурна-моўныя ўзаемадачынненні:*

ад гісторыі да сучаснасці / Białorusko-polskie związki kulturowo-językowe: historia i współczesność (Mińsk, 2016).

Dr Mirosław Jankowiak jest członkiem 9 komitetów redakcyjnych i rad naukowych zarówno w Polsce, jak i zagranicą (Ukraina, Białoruś), w których pełnił bądź nadal pełni rozmaite funkcje. Na przykład od 2012 roku jest redaktorem tematycznym (dział językoznawstwo) czasopisma „Acta Albaruthenica” czy redaktorem naczelnym (od 2021 r.) czasopisma „Латышы і белорусы вместе сквозь века” (Polska); w latach 2011–2017 pełnił funkcję sekretarza redakcji „Rocznika Legionowskiego”. Wśród zagranicznych czasopism warto wymienić członkostwo w Ukrainie („Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Філологія”, „Мовознавчий вісник”, Czerkawski Uniwersytet Narodowy im. В. Chmielnickiego, „Українська полоністика (серія філологічна)”, Żytomierski Uniwersytet Państwowy im. I. Franki) oraz w Białorusi („Беларуская лінгвістыка”, Instytut Językoznawstwa NANB, „Беларуская дыялекталогія. Матэрыялы і даследаванні”, Instytut Językoznawstwa NANB). Od marca 2022 roku współpraca z ostatnimi została zawieszona w związku z wojną w Ukrainie. Oprócz aktywnej działalności w komitetach i radach czasopism dr Jankowiak wykazał członkostwo w 6 organizacjach i towarzystwach naukowych: Komisja ds. Kontaktów Językowych przy Międzynarodowym Komitecie Slawistów, Międzynarodowa Asocjacja Białorutenistów, Polskie Towarzystwo Białorutenistyczne, Asocjacja Slawistów Polyslav, Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe, Towarzystwo Przyjaciół Legionowa.

Poza członkostwem w krajowych i międzynarodowych instytucjach naukowych Habilitant może wykazać się współpracą z trzema instytutami akademii nauk w zakresie prowadzenia wspólnych badań terenowych, licznych konsultacji naukowych, projektów itd. W wielu projektach dr Jankowiak pełnił funkcje koordynatora, a także był organizatorem ekspedycji dialektologicznych. Są to ośrodki o uznanej renomie, takie jak: Instytut Języka Łotewskiego Akademii Nauk Łotwy (obecnie Uniwersytetu Łotewskiego w Rydze), Instytut Języka Litewskiego w Wilnie ANL, Instytut Językoznawstwa Narodowej Akademii Nauk Białorusi (obecnie współpraca została zawieszona). Efektem współpracy z ww. ośrodkami jest szereg prac zarówno opublikowanych (np. *Współczesne gwary białoruskie na Łotwie. Charakterystyka. Wybór tekstów* (Praga 2019)), jak i znajdujących się w opracowaniu (*Běloruská nářečí v Lotyšsku jako příklad lexikálního dědictví balto-slovanského pomezí*) oraz planowanych (*Słownictwo gwar białoruskich na Łotwie, Atlas gwar białoruskich na Łotwie*).

Dr Mirosław Jankowiak może wykazać się kierowaniem jednego grantu MNiSW / NCN (tytuł: *Dialektologia białoruska*, realizowany w Instytucie Slawistyki PAN w latach

2009–2012), w rezultacie którego powstała wspomniana kilkakrotnie współautorska monografia *Dialektologia białoruska*. Ponadto Habilitant w latach 2013–2017 był członkiem zespołu pracującego nad założeniami projektu *Triangulation approach for Modeling Convergence with a High Zoom-in Factor*. Projekt ten był realizowany w ramach grantu finansowanego przez Deutsche Forschungsgemeinschaft w Instytucie Sławistyki Uniwersytetu im. J. Gutenberga w Moguncji (kierownik projektu prof. Björn Wiemer). Oprócz tego dr Jankowiak był wykonawcą w dwóch grantach wewnętrznych Instytutu Sławistyki PAN dla młodych naukowców (2011 i 2012).

Działalność naukowa dr. Mirosława Jankowiaka jest niezwykle szeroka i bogata. Oprócz przedstawionych wyżej osiągnięć i działań Habilitanta należy również docenić Jego pracę w zespołach oceniających wnioski grantowe i projektowe, a także recenzowanie artykułów naukowych w czasopismach („Prace Filologiczne”, „Slavie. Časopis pro slovanskou dilologii”, „Acta Baltico-Slavica”, „Linguistica Copernicana”, „Adeptus”, „Acta Albaruthenica”, rocznik Polyslavu) oraz przygotowanie recenzji wydawniczych trzech monografii (Red. J. Białomyzy, E. Wierzbicka-Piotrowska, „*Mowa prosta*” *mieszkańców gminy Dąbrowa Białostocka*, Warszawa: Uniwersytet Warszawski, 2020; I. Ozola, L. Markus-Narvila, *Valoda. Laiks, Lejaskurzeme*, Riga: Liepājas unicersitāte, Latviešu valodas institūts, 2021; У. Гарбацкі, *Аб фэмінізацыі номіна agentis і пэўных іншых катэгорыяў у сучаснай беларускай мове*, London, 2020). W tym miejscu należy podkreślić, iż opiniowane przez Habilitanta były także autoreferaty rozpraw doktorskich z zakresu językoznawstwa (trzy z Białorusi, dwa z Łotwy i jeden z Litwy).

Pozytywnie podsumowując wielokierunkową aktywność naukową i organizacyjną Habilitanta, warto jeszcze dodać, że dr Jankowiak zrealizował kilka staży w instytucjach naukowych – jeden tygodniowy w Szwecji (Södertörns University, Centre for Baltic and East European Studies, Sztokholm) miał charakter pobytu badawczego, podczas którego pracowano nad zagadnieniem nie-obywateli na Łotwie (2013). Pozostałe dwa odbyły się w Niemczech (Moguncja 2015, 2016) w ramach współpracy z Instytutem Sławistyki Uniwersytetu J. Gutenberga.

3. Działalność dydaktyczna

Oceniając pracę dydaktyczną dr. Mirosława Jankowiaka, trzeba odnotować, że w latach 2010 – 2014 prowadził zajęcia dla doktorantów z *Warsztatu pracy doktoranta* w Instytucie Sławistyki PAN. Natomiast w różnych okresach po obronie rozprawy doktorskiej miał zajęcia

dla studentów polonistyki UW (*Wstęp do językoznawstwa diachronicznego*) oraz filologii białoruskiej UW (*Gramatyka opisowa języka białoruskiego, Historia białoruskiego języka literackiego, Gramatyka historyczna języka białoruskiego, Białoruś a integracja europejska, Wiedza o Republice Białoruś, Białoruś w kontekście cywilizacji europejskiej*). Po doktoracie Habilitant prowadził *Lektorat języka białoruskiego* w Studium Europy Wschodniej. Większość tych zajęć była prowadzona nieetatowo, dlatego trudno określić ich wymiar godzinowy. Niemniej na podstawie sporego wykazu prowadzonych przedmiotów można założyć, iż praca w charakterze dydaktyka tyłu zajęć wymagała dużego zaangażowania oraz wiedzy. Nie odnotowałam informacji na temat opieki nad pracami dyplomowymi studentów, a także pełnienia funkcji recenzenta prac licencjackich czy magisterskich. Natomiast godna podkreślenia jest opieka naukowa w charakterze promotora pomocniczego nad dwoma doktorantami, z których jeden – mgr Miłosz Zieliński – obronił w 2017 roku pracę nt. *Między filozofem a starostą. Dylematy tożsamości regionalnej obwodu kaliningradzkiego i jego mieszkańców po 1991 roku* (promotorem głównym był prof. dr hab. Wojciech Burszta).

W porównaniu z działalnością naukową Habilitanta aktywność dydaktyczna wypada znacznie słabiej. Wynika to zapewne ze specyfiki ośrodków naukowych, których pracownikiem był dr Jankowiak, i które przede wszystkim stawiają na rozwój naukowy.

4. Działalność organizacyjna i popularyzatorska

Na podstawie przedstawionych w autoreferacie informacji można stwierdzić, że aktywność Habilitanta jest znacząca i wielowątkowa. Działania popularyzatorskie koncentrują się m.in. wokół tematyki językoznawczej oraz kulturowo-historycznej dotyczącej zagadnień związanych z naukowymi zainteresowaniami Habilitanta (problematyka białoruska, bałtycka, polszczyzna kresowa oraz regionalistyczna). W dużej mierze działalność upowszechniająca wiedzę realizowana jest w formie wystąpień w stacjach radiowych (m. in. Redakcja Białoruska, Radio Racja w Białymstoku, Program IV Państwowego Radia Łotewskiego) i telewizyjnych (m. in. TVN24, Polsat News, TB Bielsat, Telewizja Czeska 24) oraz wykładów, przygotowanych dla Muzeum Historycznego w Legionowie czy Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego im. Wagów, a także w postaci artykułów popularnonaukowych o Białorusi, Łotwie i Szwecji oraz dziejach Polaków na byłych Kresach zamieszczanych na stronie portalu „Przegląd Bałtycki”.

Działalność organizacyjna dr. Mirosława Jankowiaka skupiała się nie tylko wokół koordynowania konferencji czy organizowania ekspedycji terenowych (o tym była mowa wyżej przy omówieniu działalności naukowej Habilitanta). Wiele wysiłku wymagały funkcje

administracyjne pełnione w trakcie pracy w Instytucie Sławistyki PAN. W latach 2008–2014 Habilitant był sekretarzem naukowym studiów doktorantów IS PAN. Do Jego obowiązków należało opracowanie i przygotowanie grafiku zajęć oraz logistyczna i merytoryczna opieka nad studentami podczas całego procesu dydaktycznego. Ponadto w okresie od 2011 do 2014 r. był członkiem Rady Naukowej IS PAN (jako przedstawiciel niesamodzielnych pracowników naukowych), a w roku 2012 – sekretarzem Komisji Rady Naukowej ds. Wyznaczania Kierunków Badawczych IS PAN.

Nie sposób szczegółowo omówić wszystkich obszarów działalności dr. Mirosława Jankowiaka, ponieważ po obronie rozprawy doktorskiej wyróżniał się On niezwykłą aktywnością, zarówno naukową (o czym dodatkowo świadczy wysoka liczba punktów MNiSW – 1515; liczba cytowań – 124 (z czego 10 to autocyтовania) oraz posiadany indeks Hirscha (wg: Web of Sciences (1), Skopus (1) Google scholar (4)), jak i popularyzatorską, dydaktyczną oraz organizacyjną. Wszelchstronność Habilitanta polega na tym, że udziela się nie tylko w przedsięwzięciach z obszaru językoznawstwa, lecz podejmuje wyzwania w takich dziedzinach, jak: historia, kultura i regionalistyka. Działanie na polu każdej z nich wymaga wielu umiejętności, wiedzy, czasu, zaangażowania, gromadzenia różnorodnych źródeł, ale także otwartej i odpowiedzialnej postawy, która w mojej ocenie charakteryzuje dr. Jankowiaka.

5. Konkluzja końcowa

Podsumowując wszystkie elementy składające się na ocenę dorobku dr. Mirosława Jankowiaka, jednoznacznie stwierdzam, iż zarówno monografia przedłożona jako oddzielne osiągnięcie naukowe, jak i cały dorobek naukowy Habilitanta oraz działalność naukowa, dydaktyczna, organizacyjna i popularyzatorska w pełni uzasadniają wniosek o nadanie Mu stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo.

